

ПЛАН

1. Поняття адвокатської етики.

2. Правила адвокатської етики — засада діяльності адвокатури.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Поняття адвокатської етики

Етика — це наука, яка вивчає мораль, суспільні норми поведінки, звичаї. Термін «етика» визначає філософське вчення про моральність, а також сукупну систему моральних правил і норм поведінки. Етика — одна з найдавніших теоретичних дисциплін, яку прийнято вважати «практичною філософією» (Арістотель), оскільки основне її призначення — вирішення повсякденних моральних проблем, що виникали перед людиною: • як треба чинити, • що вважати добром, а що злом, • що є справедливим тощо. Етику можна визначити як філософську науку, яка відповідає на запитання (І. Кант): — «Що треба робити?»). Етика формує цілі практичної діяльності у формі категорій, моральних принципів і норм поведінки, моральних оцінок та ідеалів, у вченнях про призначення людини, сенсі її життя, щастя тощо.

Мораль — є внутрішніми спонукальними мотивами дії осіб, які проявляються зовнішньою етикою; моральність — • найважливіший компонент особистості, міра суб'єктивної свободи особистості визначається її моральним імперативом і є показником ступеня її розвиненості, — це найважливіший компонент особистості. Міра суб'єктивної свободи особистості визначається її моральним імперативом і є показником ступеня її розвиненості. Будь-які засоби і методи мають бути насамперед моральними, особливо в адвокатській діяльності, стосовно якої можна стверджувати, що вона — пронизана мораллю. У ній поєднуються правові та моральні засади, оскільки мораль і право нерозривно пов'язані. Право завжди має моральну засаду. При здійсненні професійної діяльності адвокат повинен передусім керуватись моральними принципами, бути морально стійким, що має допомогти зробити правильний вибір у складній ситуації. Людина, яка не має високих моральних якостей, завжди знаходить виправдання своїм вчинкам, відмежовуючи сумління від докорів.

Характеристикою моральної культури юриста є • єдність слова і діла, що передбачає • чесність і високу принциповість. Моральні засади будь-якої *професійної групи* мають ґрунтуватися на загальнолюдських моральних цінностях, системі моральних норм та оцінок, що склалися як результат історичного розвитку суспільства. Водночас, особливими завданнями професійної етики є обґрунтування морального значення тієї чи іншої професії для суспільства та людини, професійного морального ідеалу, моральне регулювання професійних відносин.

Кожна професія має свою власну мораль. Цими словами Ф. Енгельс стверджував, що предметом професійної етики є норми моралі, притаманні лише вузькій сфері професійної діяльності. А тому моральна різних професій не може бути однаковою. Суспільна оцінка тієї чи іншої професії зумовлюється її значенням для належного функціонування суспільства, тим, наскільки вона задовольняє його життєві інтереси, особистісні потреби людини, яка виконує професійні функції.

Таким чином, *професійну етику* можна визначити як учення про моральні засади професійної діяльності, про моральні якості представників професії та про моральні відносини, що складаються у процесі здійснення професійної діяльності. Усе сказане повністю відноситься і до моральних засад юридичної діяльності.

Критерієм моральної оцінки професійної діяльності юриста є абсолютна мораль при тому, що ступінь моральності у кожної людини різний і залежить не стільки від

інтелекту, скільки від таких якостей, як воля, глибина переконання, розуміння сенсу життя, характер бажань тощо. Моральна свідомість ґрунтується на законах добра і справедливості, за якими має жити суспільство.

Пошуки моральних критеріїв оцінки її діяльності розпочався багатьох століть існування адвокатури, починаючи зі Стародавнього Риму і Афін. Чому моральна оцінка для адвокатури є настільки важливою? Тому, що це боротьба за визнання адвоката державою і суспільством. Державні органи спираються на владні повноваження і державу, адвокат має тільки одну опору — суспільну довіру. Довіру, як відомо, досить важко набути і легко втратити, особливо у такій конфліктній сфері, як робота адвоката. Участь у вирішенні правових конфліктів потребує від адвоката дотримання певних морально-етичних вимог.

Визначаються такі вимоги до роботи адвокатів: • стиль спілкування з клієнтами; • дотримання правил поведінки у суді та • інших державних органах; • використання виключно процесуальних засобів для захисту інтересів клієнта; • стиль спілкування з процесуальними опонентами (тобто характер відносин між адвокатами, які, представляючи у судочинстві інтереси протилежних у процесі сторін, а нерідко і взаємовиключні завжди залишаються товаришами по професії, • стиль спілкування з іншими учасниками процесу, • культура усної та письмової мови. Усе ЦЕ — АДВОКАТСЬКА ЕТИКА.

Моральні засади завжди були необхідні не лише народам, а і професійним організаціям, у т. ч. — і адвокатурі. Система моральних принципів адвоката: • порядність, • етичність, • сумлінність, • прагнення до вершин професіоналізму, • скромність і самокритичність, • принциповість і наполегливість, • конфіденційність, • почуття відповідальності, • помірність і педантичність.

Моральність адвоката формуються за впливом • відсутності владних повноважень; • фінансової незалежності від держави; • розрахунок лише на власні сили; • однобічність позиції адвоката (Д. Фіоревський).

ЕТИКА АДВОКАТА — проблема вічна, як і моральність. Вона становить зовнішню форму моральності, відтак основні засади професійної адвокатської моралі — ті самі • чесність, • компетентність, • добросовісність — були не тільки проголошені, а й детально розроблені достатньо давно. У Загальному кодексі правил для адвокатів країн ЄС зазначається: «Правила професійної етики передбачають добровільне виконання їх тими, на кого поширюється їх дія, з метою забезпечення виконання адвокатом своїх обов'язків так, як це прийнятно у будь-якому цивілізованому суспільстві». А у Преамбулі до правил адвокатської етики, затверджених установчим з'їздом адвокатів 17.11.12 указано, що *«Надзвичайна важливість функціонального навантаження адвокатури вимагає від адвокатів слідування високим етичним стандартам поведінки. При цьому специфіка, комплексний характер обов'язків, що покладені на адвокатуру, обумовлюють необхідність збалансування засад служіння адвоката інтересам окремого клієнта та інтересам суспільства в цілому, дотримання принципів законності і верховенства права».*

Разом із цим для окремих адвокатів отримання прибутку стало основною мотивацією діяльності, що штовхає на досягнення цілей всіма засобами. Можливо, у зв'язку з цим погляд на адвокатуру у суспільстві набув нових відтінків. На думку М.Ю. Барщевського, якщо раніше домінувало ставлення до адвокатів як до людей, які захищають злочинців, то сьогодні на зміну такому «розумінню» адвокатури приходить

не менш небезпечно: «адвокати — ділки, які за шалені гонорари спритно влаштовують справи заможних людей, обслуговують лише великий бізнес і кримінальні структури».

Не можна не помітити наростання небезпечних, нездорових тенденцій в адвокатському співтоваристві. Зниження вимог до особистих і професійних якостей претендентів на статус адвоката, катастрофічне падіння ділових та етичних стандартів в адвокатській діяльності — ось лише деякі «симптоми хвороби», притаманні сучасній адвокатурі.

У цілому вирізняють такі види неправомірної діяльності адвокатів:

1) діяльність адвоката спрямована проти інтересів свого клієнта (змова зі слідчими та правоохоронними органами, виконання посередницьких функцій, спрямованих на допомогу слідству та засудження підзахисного, бездіяльність адвоката, який не виконує основного обов'язку щодо надання правової допомоги клієнту, невжиття заходів з використання всіх засобів, спрямованих на захист клієнта);

2) діяльність адвоката спрямована на «користь» своєму клієнтові з використанням незаконних методів і способів й усупереч інтересам правосуддя і держави (фальсифікація доказів, створення пасток для слідчого і спрямування його проти третіх осіб, наврочення, вплив на свідків, організація фіктивного алібі, схиляння клієнта до давання хабара).

Загалом виокремлюють 3 групи факторів, що призводять до виникнення професійної деформації у адвокатів, які формуються під впливом неправомірної їх діяльності:

1) фактори, зумовлені специфікою діяльності: • захист і представництво за будь-яких обставин, незалежно від моральних якостей клієнта, винуватості чи невинуватості підзахисного, • велика частка комунікативної діяльності з різними категоріями громадян, • систематичне заглиблення у проблеми клієнтів; • нерідко конфліктний характер діяльності щодо слідчих органів;

2) фактори особистісного характеру: • неадекватний можливостям рівень домагань і завищені особистісні очікування; • недостатня професійна підготовка; • специфічний зв'язок між деякими професійно важливими якостями адвоката; • професійний досвід;

3) фактори соціально-психологічного характеру: • несприятливий вплив близького соціального оточення тощо.

З огляду на указане вважаємо, що додержання етичних норм адвокатом є необхідною умовою належного виконання професійних функцій. Такою, що применшує професійну гідність, вважається поведінка адвоката, яка підриває довіру суспільства до адвокатури або ганьбить звання адвоката. Саме тому додержання адвокатами етичних норм становитиме повноцінну гарантію адвокатської діяльності.

2. Правила адвокатської етики — засада діяльності адвокатури

Основою нормативної професійної етики є детальне розроблення її нюансів, що застосовуються у конкретній професійній діяльності й впливають з різного рівня вимог, які висуваються суспільством до ряду професій. Такі етичні норми мають бути прямо пов'язані з індивідуальною мораллю представників певної професії. Інакше професійна діяльність не може здійснюватись взагалі або здійснюється на неналежному рівні. Щоб уникнути цього, потрібні конкретизація, максимально можливе чітке визначення моральних вимог до представників певних професій, що і зумовлює розроблення етичних кодексів, які й актуалізують проблему шкали цінностей.

Важливу роль у визначенні законності та етичності засобів захисту, які використовують адвокати у кримінальному процесі, відіграють кодекси адвокатської етики, прийняті адвокатурами багатьох країн світу. Зокрема, основним документом, що регулює адвокатську етику в США, є Моральні правила професійної поведінки адвоката, прийняті Конгресом 02.08.83, а також локальні правила етичних норм; • у Канаді діє Кодекс професійної поведінки адвоката, який прийняла Канадська спілка адвокатів у 1987 р.; • у Таїланді діє Інструкція з професійної етики адвокатів; • у Росії — Кодекс професійної етики адвоката від 31.01.03, ухвалений на засіданні I Всеросійського з'їзду адвокатів. У ст. 4 цього Кодексу зазначено, «що адвокати за будь-яких обставин повинні зберігати честь і гідність, притаманні їх професії».

У Євросоюзі діє Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського Співтовариства, прийнятий у Страсбурзі в жовтні 1988 р. Загальними, міжнародними правилами є звід етичних вимог адвокатської професії, — Генеральні принципи етики адвокатів, ухвалені Правлінням МАЮ в м. Единбурзі в 1995 р. Їх мета — встановлення загальноприйнятого професійного стандарту, якому повинен відповідати адвокат у будь-якій країні світу.

У цьому документі підкреслюється, що етичними вимогами адвокатської професії, зокрема, є • компетентність адвоката, • знання й розуміння ним закону, • вимогливість до себе, • шанування інтересів клієнта, • додержання конфіденційності у відносинах із клієнтами тощо.

Таким чином, ПРАВИЛА адвокатської етики (далі — ПРАВИЛА) — це правила поведінки адвоката, закріплені різними соціальними нормами і вироблені самими представниками адвокатської професії, які конкретизують гуманістичне призначення адвокатури як правозахисного інституту, дотримання яких забезпечується внутрішнім переконанням адвокатів, колективною волею органів адвокатського співтовариства, а у разі необхідності — заходами державно-правового примусу.

В Україні ПРАВИЛА, затверджені Установчим з'їздом адвокатів України 17.11.12. Вони мають стати орієнтиром адвоката при обранні належних варіантів професійної поведінки. Правила складаються з • преамбули, • 10 розділів, • 67 статей.

У розділі I ПРАВИЛ розглядаються загальні положення, що визначають співвідношення Правил адвокатської етики і чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, дію Правил адвокатської етики за предметом, колом осіб і в часі.

У розділі II ПРАВИЛ розглядаються основні принципи адвокатської етики, до яких віднесені: • незалежність і свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності; • дотримання законності; • домінантність інтересів клієнтів; • неприпустимість конфлікту інтересів; • конфіденційність; • компетентність і добросовісність; • повага до адвокатської професії.

Правила вказують, що специфіка цілей і завдань адвокатури потребує як необхідної умови належного здійснення адвокатської діяльності максимальної незалежності адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з надання правової допомоги, із захисту або представництва клієнта, зокрема, з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів. З метою дотримання цього принципу в своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків,

відстоюванні професійних прав, гарантій адвокатської діяльності та їх ефективному використанні в інтересах клієнтів.

У своїй професійній діяльності адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, дотримуючись чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності. Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень, іншим чином умисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами.

Адвокат — відносно самостійна фігура і майже завжди має право вибору своєї поведінки та позиції у взаємовідносинах із клієнтом і судом. І тому, якщо клієнт наполягає на скоєнні адвокатом вчинку, не сумісного з адвокатським статусом, адвокат, знаючи це, не повинен приймати таке доручення, а також має повне моральне право відмовитись від подальшого ведення справи цього клієнта, звичайно, якщо така відмова за суттю і процедурою не суперечить закону.

У межах дотримання *принципу законності* адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, чи інтересами колег, партнерів, співробітників, законних представників клієнтів або їх опікунів, піклувальників та інших осіб, а також перед будь-якими іншими міркуваннями.

Адвокат без письмового погодження з клієнтами, щодо яких виник конфлікт інтересів, не може представляти або захищати водночас двох або більше клієнтів, інтереси яких є взаємно суперечливими або вірогідно можуть стати суперечливими, а також за таких обставин надавати їм правову допомогу.

Дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги, здійснення захисту та представництва.

Адвокат зобов'язаний надавати правову допомогу клієнтам, здійснювати їх захист і представництво компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, доскональність в урахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта і можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до виконання доручення.

Усією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, яку він уособлює, її сутності та громадського призначення, сприяти збереженню та підвищенню поваги до неї в суспільстві.

Правила висувають окремі вимоги до рекламування адвокатської діяльності. Наприклад, рекламні матеріали про адвокатську діяльність не можуть містити: • оціночних характеристик стосовно адвоката; • критики адвокатами інших адвокатів; • заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів; • вказівок, які можуть сформулювати уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, в дійсності, адвокатурі як такій.

Розділ III ПРАВИЛ присвячений врегулюванню відносин адвоката з клієнтами. У ньому визначаються: • підстави для надання адвокатом правової допомоги; • перелік осіб, від яких адвокат може прийняти доручення на надання правової допомоги; • обов'язковість інформування клієнта щодо правової позиції у справі та про хід виконання доручення; • етичні засади прийняття доручення на здійснення посередництва між клієнтами; • засади прийняття доручення клієнта декількома

адвокатами, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням; • етичні засади взаємовідносин із недієздатним клієнтом чи ЮО та при виконанні доручення органу, уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або в разі залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії, а також окремі питання договірних відносин адвоката з клієнтом.

Окрема увага приділена питанням гонорарної практики адвокатів. У ст. 28 Правил визначається, що гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата тощо), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги. При встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта й інші істотні обставини. Гонорар має бути • розумним і • урахувувати час, витрачений адвокатом на виконання доручення.

У цьому розділі ПРАВИЛ також визначаються підстави одностороннього розірвання клієнтом або адвокатом договору про надання правової допомоги. Адвокат може достроково (до завершення виконання доручення) розірвати договір з клієнтом з таких підстав:

- клієнт вчиняє дії, що стосуються суті доручення, у порушення чинного законодавства і відмовляється припинити їх вчинення, незважаючи на роз'яснення адвоката;

- клієнт використовує правову допомогу, що йому надається адвокатом, для полегшення вчинення злочину;

- клієнт, незважаючи на роз'яснення адвоката, наполягає на досягненні результату, який через нові або нововиявлені обставини є об'єктивно недосяжним;

- клієнт грубо порушує обов'язки, взяті ним на себе згідно з договором про надання правової допомоги;

- належне виконання доручення стає неможливим через дії клієнта, що вчиняються ним усупереч порадам адвоката;

- клієнт вчиняє дії, що ганьблять честь, гідність і ділову репутацію адвоката;

- клієнт не погоджується погашати фактичні видатки, якщо вони є необхідними для подальшого виконання доручення;

- фізичний або психологічний стан адвоката позбавляє його можливості належним чином продовжувати виконання доручення; у такому випадку адвокат зобов'язаний вжити всіх доступних йому заходів для запобігання порушенню законних інтересів клієнта і забезпечення подальшого представництва клієнта іншим адвокатом.

- в інших випадках, передбачених цими Правилами, законодавством України або договором про надання правової допомоги.

Розділ IV ПРАВИЛ врегульовує відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження, розглядаючи окремі аспекти дотримання адвокатом основних етичних принципів у цих відносинах. Так, у ході судового розгляду справи адвокат не повинен:

- намагатися вплинути на рішення (вирок) суду позапроцесуальними засобами;

- робити свідомо неправдиві заяви стосовно фактичних обставин справи;

- подавати суду завідомо неправдиві докази або свідомо брати участь в їх формуванні;

- посилатися в суді на завідомо неправдиві або завідомо викривлені фактичні обставини, або обставини, що завідомо не стосуються предмета спору, або на подані

клієнтом докази, стосовно яких йому відомо, що вони є неправдивими, або докази, отримані з порушенням положень цих Правил, а також на особисту обізнаність з обставинами справи, а у виступі в судових дебатах — крім того на обставини, які не були предметом дослідження під час судового провадження (щодо яких адвокатом не заявлялися клопотання, спрямовані на доказування таких обставин) за винятком загальновідомих фактів;

– порушувати порядок у судовому засіданні, припускатись сперечань із судом і висловлювань, що принижують честь і гідність суду або інших учасників процесу.

Адвокат не повинен залишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до його клієнта, його самого або адвокатури в цілому і має реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством та/або актами НААУ. Адвокат повинен уникати позапроцесуального спілкування по суті справи, що є предметом судового розгляду, з учасниками провадження, які не є його клієнтами, і може здійснювати зазначене лише у формах і з метою, що не суперечать чинному законодавству і цим Правилам, і лише у випадках, коли це є необхідним для належного виконання доручення. У відносинах з іншими учасниками судового провадження адвокат повинен: • бути стриманим і коректним; • реагувати на неправильні дії або вислови цих осіб у формах, передбачених законом, зокрема у формі заяв, клопотань, скарг тощо; • бути тактовним при допиті підсудних, потерпілих, сторін у цивільному процесі, свідків та інших осіб.

У розділі V ПРАВИЛ розглядаються окремі аспекти стосовно адвоката при здійсненні професійної діяльності з іншими органами та особами. У відносинах з органами досудового розслідування, адміністративної юрисдикції, іншими державними органами адвокат має дотримуватися принципів і підходів, закріплених розділом IV цих Правил, з урахуванням специфіки статусу цих органів і процесуальних форм взаємодії адвоката з ними, передбачених чинним законодавством.

Розділ VI ПРАВИЛ врегульовує етичні аспекти відносин між адвокатами. Корпоративна єдність адвокатів потребує від них взаємної довіри та співпраці на користь їх клієнтів, зокрема уникнення штучного породження чи поглиблення конфліктів між клієнтами. Однак при цьому принцип домінантності інтересів клієнта має перевагу перед міркуваннями корпоративної єдності. Адвокат не повинен допускати стосовно іншого адвоката: • висловлювань, що принижують його честь і гідність, завдають шкоди його діловій репутації, нетактовних і принизливих висловів; • поширення свідомо неправдивих відомостей про нього; • спроб схилити клієнта іншого адвоката до розірвання з ним договору про надання правової допомоги; • спілкування з клієнтом іншого адвоката без згоди останнього з приводу доручення, яке їм виконується; • намагань схилити до укладення договору про надання правової допомоги особу, яка прийшла до іншого адвоката (адвокатського бюро, адвокатського об'єднання); • навмисного введення іншого адвоката в оману стосовно справи, в судовому розгляді якої вони обидва беруть участь, щодо місця і часу проведення судових засідань, результатів розгляду справи судами різних інстанцій, наявності доказів (і намірів їх представити), які в дійсності не існують, намірів свого клієнта, які стосуються предмета спору та ведення справи, умов мирової угоди, що пропонується.

У розділі VII ПРАВИЛ визначаються особливості дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката. Так, останній не може використовувати в своїй громадській, науковій або публіцистичній діяльності інформацію, конфіденційність якої охороняється даними ПРАВИЛАМИ, без згоди на це осіб, зацікавлених у нерозголошенні такої інформації. У своїх публіцистичних

матеріалах адвокат не повинен поширювати відомості, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво, порочать честь, гідність чи ділову репутацію інших адвокатів, або престиж адвокатури як такої, а обґрунтовану критику зазначених осіб, або адвокатури в цілому має викладати у коректній формі.

Розділ VIII ПРАВИЛ розглядає адвокатське бюро, адвокатське об'єднання як суб'єкти відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської діяльності.

У IX розділі ПРАВИЛ визначається роль органів адвокатського самоврядування у забезпеченні дотримання правил адвокатської етики. Органи адвокатського самоврядування сприяють і контролюють дотримання Правил адвокатської етики всіма адвокатами України та адвокатами іноземних держав, які відповідно до законодавства України здійснюють в Україні адвокатську діяльність.

У розділі X ПРАВИЛ визначаються правові наслідки їх порушення. За порушення цих ПРАВИЛ до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність, а також актами НААУ. Крім того адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за порушення ПРАВИЛ адвокатської етики його помічником, стажистом або членом технічного персоналу, якщо адвокат: не забезпечив ознайомлення свого помічника, стажиста або члена технічного персоналу з цими Правилами; не здійснював належного контролю за діями помічника, стажиста або члена технічного персоналу, залученого ним до виконання окремих робіт за дорученням, передбаченим договором між адвокатом і клієнтом про надання правової допомоги; своїми розпорядженнями і порадами або особистим прикладом сприяв порушенню помічником, стажистом або членом технічного персоналу Правил адвокатської етики.

У випадках, коли в конкретній ситуації адвокату важко визначити варіант поведінки, який у певних обставинах відповідав би нормам цих Правил, він може звернутися за роз'ясненням до РАУ чи з'їзду адвокатів України.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Мораль та етика особистості.
2. Характеристика та визначення професійної етики.
3. Критерії моральної оцінки професійної діяльності юриста.
4. Сутність адвокатської етики.
5. Система моральних принципів адвоката.
6. Чинники, які впливають на мораль адвоката.
7. Поняття та співвідношення етики та моралі. Засади етики адвоката.
8. Характеристика неправомірної діяльності адвоката.
9. Правила адвокатської етики у світі та в Україні.
10. Структурна будова Правил адвокатської етики в Україні.
11. Загальні положення Правил та принципи адвокатської етики в Україні.
12. Етика адвоката у відносинах з клієнтом. Гонорар.
13. Етика адвоката у суді та у профсередовищі.
14. Адвокатська етика та громадська діяльність адвоката.
15. Адвокатське самоврядування та правила адвокатської етики.
16. Відповідальність за недотримання правила адвокатської етики.